

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Trening kompetencji ekonomicznych, finansowych i obywatelskich

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Strategia wdrażania projektu innowacyjnego testującego:

„Trening kompetencji ekonomicznych, finansowych i obywatelskich”

Polska Fundacja Dzieci i Młodzieży
Styczeń 2013

**POLSKA FUNDACJA
DZIECI I MŁODZIEŻY**

Biuro Projektu: Polska Fundacja Dzieci i Młodzieży; ul. Kredytowa 6/20, 00-062 Warszawa; tel./fax: 22 8261016

Strategia wdrażania projektu innowacyjnego testującego zawiera następujące elementy:

1.	Uzasadnienie.....	5
2.	Cel wprowadzenia innowacji.....	12
3.	Opis innowacji, w tym produktu finalnego	15
4.	Plan działań w procesie testowania produktu finalnego.....	20
5.	Sposób sprawdzenia czy innowacja działa.....	23
6.	Strategia upowszechniania	25
7.	Strategia włączania do głównego nurtu polityki	28
8.	Kamienie milowe II etapu projektu	35
9.	Analiza ryzyka	36

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Trening kompetencji ekonomicznych, finansowych i obywatelskich

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

**POLSKA FUNDACJA
DZIECI I MŁODZIEŻY**

1. Uzasadnienie

Potrzebę realizacji projektu uzasadnia fakt braku narzędzi kształtowania kompetencji ekonomicznych, finansowych i obywatelskich, w kontekście przygotowania młodych ludzi do wejścia na rynek pracy, w obecnych programach edukacyjnych. KOWEziU¹ oraz MIRP² przeprowadziły badania dotyczące sytuacji szkół kształcenia w zawodach (dalej SKZ). Na ich podstawie można sformułować następujące wnioski:

- kształcenie zawodowe jest niedostosowane do potrzeb rynku pracy,
- oferta edukacyjna szkół zawodowych jest nieatrakcyjna dla uczniów,
- w szkołach zawodowych obserwuje się niezadowalające rozwijanie kompetencji kluczowych (w zakresie kompetencji informatycznych i przedsiębiorczości),
- szkolnictwo zawodowe dostarcza kwalifikacji na zbyt niskim poziomie w odniesieniu do oczekiwań pracodawców.

Analiza wyników tych raportów wskazuje, że dotychczasowe działania edukacyjne związane z podnoszeniem kompetencji uczniów są niewystarczające. W związku z powyższym zdolność do znalezienia zatrudnienia staje się kluczowym problemem rynku pracy absolwentów SKZ.

Problem ten potwierdzają dane dotyczące bezrobocia. Według danych WUP Warszawa (rynek pracy woj. mazowieckiego w 2010 roku) osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym stanowiły 26,5% osób bezrobotnych w 2010 roku (63174 osób). Jednocześnie bezrobocie wśród absolwentów szkół (w wieku 18–24 lata) wynosiło 47 359 osób (19,9% ogółu bezrobotnych) – absolwenci SKZ stanowią około 60% tej grupy (ponad 10% ogółu bezrobotnych). Przedstawione raporty z badań oraz dane dotyczące bezrobocia absolwentów SKZ wskazują na potrzebę zmian w systemie kształcenia w kierunku dostosowania programów szkolnych do potrzeb pracodawców.

Istniejące problemy absolwentów szkół kształcenia zawodowego mogą być rozwiązywane poprzez modernizację oferty SKZ w powiązaniu z potrzebami regionalnego rynku pracy. Ponadto cytowane powyżej badania KOWEziU wskazują, że do kluczowych kompetencji wymaganych od absolwentów SKZ należą:

- odpowiedzialność (związana z decyzjami finansowymi),
- postawa obywatelska,
- wiedza ekonomiczna w ujęciu globalnym,
- znajomość rachunkowości,
- przedsiębiorczość.

¹ „Badanie kwalifikacji i kompetencji oczekiwanych przez pracodawców od absolwentów kształcenia zawodowego” (2010)

² „Badania zainteresowania mazowieckiej młodzieży kształceniem zawodowym oraz sytuacji szkolnictwa zawodowego w woj. mazowieckim”

Trening kompetencji ekonomicznych, finansowych i obywatelskich

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Polska Fundacja Dzieci i Młodzieży w roku 2010 przeprowadziła własne badania dotyczące kompetencji uczniów SKZ w zakresie odpowiedzialności związanej z decyzjami finansowymi oraz wiedzy ekonomicznej. Badania były prowadzone wśród uczniów ze SKZ w Łodzi i w Gdańsku i zostały zrealizowane na próbie 294 uczniów (260 mężczyzn i 34 kobiety). Wykazały one, że:

- 29% uczniów nie umie zdiagnozować zagrożeń związanych z zadłużaniem się,
- 59% uczniów nie potrafiło odróżnić treści reklamy od informacji o produkcie,
- 53,40% uczniów nie wie, co to jest całkowity koszt kredytu,
- 51% uczniów nie znało instytucji pomagającym konsumentom.

Wnioski i tezy wynikające z powyżej przedstawionych badań potwierdza diagnoza przeprowadzona w I etapie realizacji projektu, którego dotyczy niniejsza strategia.

Diagnoza prowadzona była w oparciu kompleksowe badania prowadzone z wykorzystaniem zasad triangulacji. Analizy oparto na informacjach od różnych grup oraz czerpano za pośrednictwem zróżnicowanych metod i technik badawczych. Przeprowadzono 400 ankiet w audytoryjnych z uczniami w 20 szkołach, 100 standaryzowanych wywiadów bezpośrednich z pracodawcami i 200 z nauczycielami, 16 pogłębionych wywiadów indywidualnych z pracodawcami i 8 z dyrekcją szkół zawodowych oraz 4 wywiady grupowe z nauczycielami.

Obszar badania	Zagadnienia badawcze:
kompetencje ekonomiczne i finansowe	zarządzenie finansami, oszczędzanie, kredyty i pożyczki, wpływ działań marketingowych i reklam, źródła wiedzy.
kompetencje obywatelskie	aktywność społeczna, zaufanie – kapitał społeczny, działanie i funkcjonowanie w grupie.
funkcjonowanie na rynku pracy	znajomość lokalnego rynku pracy, planowanie rozwoju zawodowego.

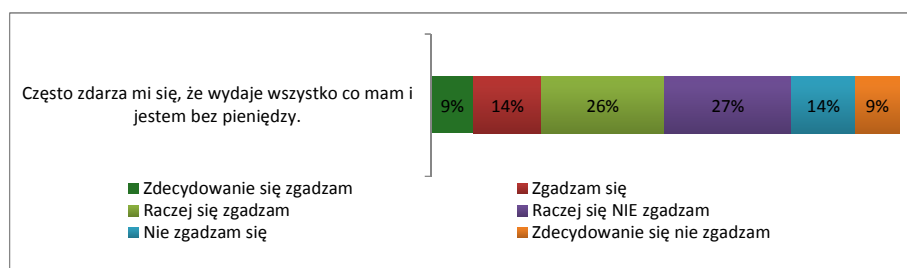
Ze względu na dostępne w badaniu środki oraz wielkość zakładanych prób w ramach diagnozy prowadzonej na potrzeby projektu postanowiono skoncentrować się na czterech wybranych i charakterystycznych dla województwa ośrodkach, które potraktowane zostały jako źródła przypadku, w których z jednej strony wykorzystano ich uniwersalny charakter, tak by maksymalizować efekt reprezentatywności, z drugiej strony, aby nie utracić ich specyfiki.

Uzasadniony został wybór lokalizacji, w których przeprowadzono badania w ramach pierwszego etapu realizacji projektu.

Lokalizacja	Opis
Siedlce	Stosunkowo duże miasto, z działającym na terenie różnorodnymi formami zatrudnienia (dla osób po szkołach zawodowych), niezbyt wysokim bezrobociem
Mińsk Mazowiecki	Miasto, na które silnie oddziałuje aglomeracja warszawska, położone stosunkowo niedaleko od centrum Warszawy, z rozwiniętymi ośrodkami edukacyjnymi i kulturalnymi
Kozienice	Stosunkowo niewielkie miasto w dużej mierze bazujące na jednym pracodawcy.
Ciechanów	Stosunkowo niewielkie miasto bez dominującego pracodawcy, z otaczającymi terenami rolniczymi.

Główne wnioski z przeprowadzonych badań wskazują, że uczniowie szkół zawodowych **posiadają istotne braki w takich** obszarach jak:

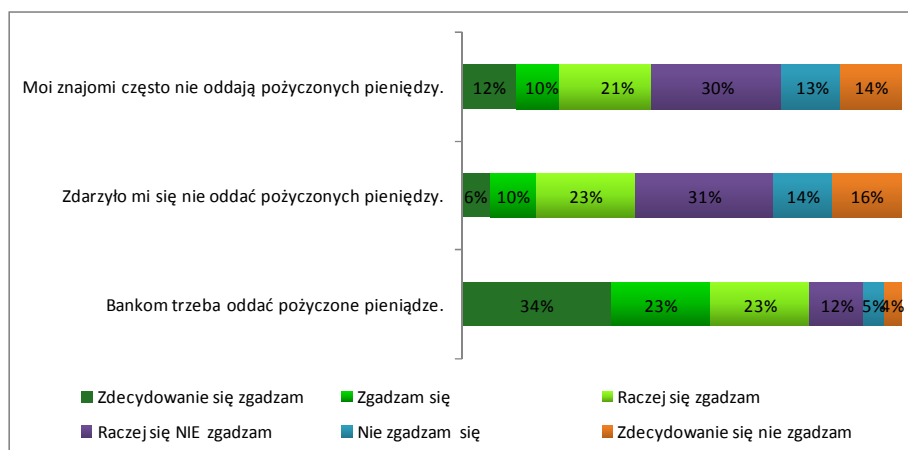
- **umiejętność gospodarowania pieniędzmi**, w tym umiejętności i podejścia do oszczędzania, znaczna część uczniów nie potrafi w sposób zaplanowany zarządzać posiadanym pieniędzmi, prawie połowa deklaruje, że **często** wydaje wszystkie zasoby, które posiada i pozostaje bez środków finansowych.

źródło: badanie z uczniami n=400

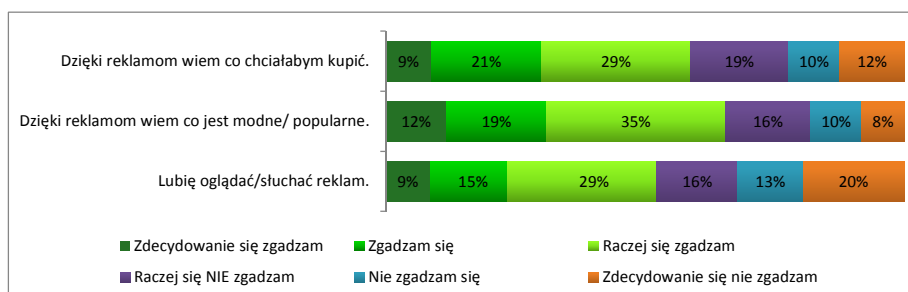
- **postawy wobec kredytów i racjonalnego podejmowania decyzji o zaciągnięciu kredytu** – znaczna część uczniów zagrożona jest „nieodpowiedzialnym” braniem kredytów polegającym na podejmowaniu decyzji pod wpływem impulsu, w celu zaspokojenia często nieracjonalnych potrzeb. Druga znaczącą i bardzo ważną grupą są uczniowie nie potrafiący postępować w sytuacji, w której zetkną się z możliwością / koniecznością zaciągnięcia kredytu. Nie wiedzą, jak w sposób racjonalny i bezpieczny go pozyskać.

- **stosunek do pożyczonych pieniędzy** – z badań wynika, że wśród uczniów pojawia się zjawisko, które można nazwać „zwyczajem na nieoddawanie pieniędzy”. Polega on na dość powszechnym pożyczaniu i nieoddawaniu pieniędzy. Dodatkowo światło, rzuca na to fakt, że co 5 badany uczeń twierdził, że bankom nie trzeba oddawać pożyczonych pieniędzy.

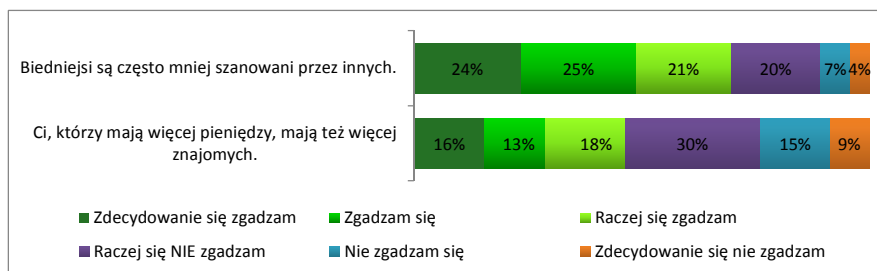
źródło: badanie z uczniami n=400

- **zbytня wiara w reklamy** – uczniowie przejawiają zbytne zaufanie do informacji przekazywanych w reklamach, stają się one dla nich punktem odniesienia.

źródło: badanie z uczniami n=400

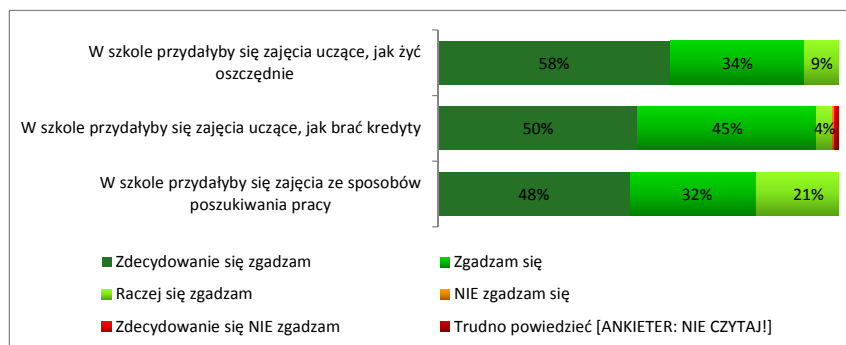
- **postawy wobec pieniędzy, miejsca i znaczenia wartości materialnych w życiu** – większość (67%) uczniów zgodziło się, iż w interesach wszystkie (zgodne z prawem) chwytę są dozwolone, poza tym występują różnice w traktowaniu osób ze względu na ich status materialny.

źródło: badanie z uczniami n=400

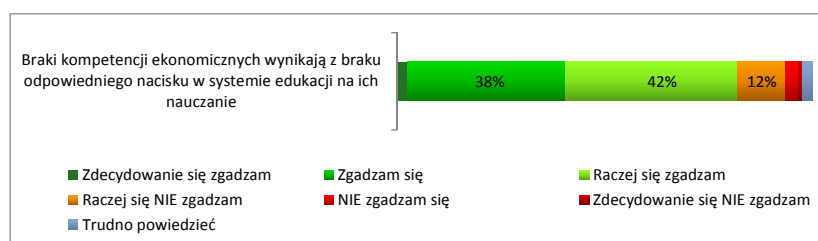
- **kompetencje obywatelskie** – szczególnie w kontekście niskiego kapitału społecznego uczniów oraz jego głównego składnika – zaufania, a także niskich zasobów stowarzyszeniowo-obywatelskich młodzieży (aktywność społeczna badanej młodzieży jest najczęściej reaktywna: jest wynikiem sprzeciwu wobec konkretnej sytuacji lub efektem oddziaływania lidera).
- **umiejętności współpracy w grupie uczniów/absolwentów szkół zawodowych** – została oceniona dość nisko – zdaniem nauczycieli oraz pracodawców – uczniowie nastawieni są dość egoistycznie, a w ocenie pracodawców umiejętność współpracy jest jedną z kluczowych umiejętności przyszłego pracownika.
- **podejście uczniów do cudzej własności i poszanowanie narzędzi pracy i wyposażenia szkoły** – co czwarty uczeń (26%) uznał, że kradzieże i niszczenie sprzętu szkolnego to nic ważnego.
- **funkcjonowanie na rynku pracy, w tym szukaniu pracy** – szukanie pracy bez planu oraz odpowiedniej wiedzy („po omacku”), aplikowanie do wielu firm, bez dopasowywania dokumentów aplikacyjnych, zbyt duże oczekiwania finansowe, nieproporcjonalne do umiejętności / zaangażowania, nieumiejętnie napisane CV, CV z błędami / przekłamaniami, brak bądź też niedostateczna umiejętność autoprezentacji podczas rozmowy kwalifikacyjnej.
- **umiejętność planowania swojej kariery i uczenia się przez całe życie** – umiejętność uczenia się była kluczowa dla pracodawców.

Uczniowie zapytani o to, czy w szkołach potrzebne są zajęcia uczące oszczędności, podnoszące kompetencje dotyczące brania kredytów i uczące sposobów poszukiwania pracy, prawie jednogłośnie twierdzili, że tak.

źródło: badanie z uczniami n=400

Zdaniem nauczycieli jedną z głównych przyczyn braków w kompetencjach ekonomicznych uczniów jest niewystarczający nacisk w ich nauczanie w szkołach.

źródło: badanie z nauczycielami n=200

Problem niskich kompetencji ekonomicznych (w tym: finansowych) ludności w Polsce jest problemem znanym jedynie w odniesieniu do tzw. "ogółu ludności". Problem ten objawił się w latach "kryzysu finansowego" tj. 2008 – 2010, kiedy to wystąpiły trudności związane z zadłużaniem się społeczeństwa i tzw. „pętlami kredytowymi”, a nasilił się po doniesieniach prasowych związanych z funkcjonowaniem parabanków, czy niekorzystnych dla klientów usług zaoferowanych przez banki (np. polisy finansowe). Problem czytania umów finansowych ze zrozumieniem, odbioru przekazów reklamowych, dokonywania świadomych wyborów, to problem wielu dorosłych, niemniej jednak osoby młode wykazują się najwyższym zainteresowaniem ofertą rynkową – 48% osób młodych ma podwyższoną podatność na bodźce rynkowe. Zgodnie z badaniami („Postawy Polaków wobec oszczędzania”, raport Fundacji Kronenberga, Pentor, 2010) młodzi ludzie do 20 roku życia są jedyną grupą społeczną, która deklaruje rozrzutność przy wydatkach (brak odpowiedzialności i umiejętności planowania finansowego).

Uczniowie szkół kształcących w zawodach często w wieku 18 lat kończą swoją edukację (bywa, że w ogóle "wypadają" z systemu edukacji, nie kończą żadnej szkoły) i wchodzi na rynek pracy. Dlatego też nauka w SKZ jest często ostatnim etapem, kiedy takie kształcenie w zakresie kompetencji ekonomicznych można prowadzić. Istniejący problem jest więc znany, ale pomijany w systemie edukacji. Brakuje narzędzi do jego rozwiązania.

W przyjętym w Polsce modelu kształcenia zawodowego, po zmianach systemowych i prawnych, nadal brakuje narzędzi kształtowania kompetencji ekonomicznych (w tym

finansowych) i obywatelskich odpowiadających wymogom rynku pracy. W zestawie programów modułowych brakuje takiego, który byłby modułem o charakterze treningu kompetencji ekonomicznych, finansowych i obywatelskich traktowanych systemowo w odniesieniu do rynku pracy. Brakuje skutecznych i atrakcyjnych programów doskonalenia nauczycieli szkół zawodowych w dziedzinie pracy z grupą, zarządzania projektem, rozwijania kompetencji ekonomicznych nauczycieli, kompetencji związanych z rynkiem pracy i obywatelskich oraz przygotowania ich do doskonalenia wyżej wymienionych kompetencji u uczniów. Większość nauczycieli, badanych w 2011 roku przez Polską Fundację Dzieci i Młodzieży w ramach projektu "Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy", zgodnie twierdziła, że realizuje program nauczania przedsiębiorczości metodą wykładową, nie stosuje metod aktywizujących i nie jest też zadowolona bądź nie korzysta z form doskonalenia proponowanych przez różne ośrodki doskonalenia.

Przedstawione wyniki badań wyraźnie wskazują na potrzebę kształcenia uczniów w obszarach związanych z szeroko rozumianymi kompetencjami ekonomicznymi, uzupełnionymi o elementy kapitału kulturowego, ze szczególnym zwróceniem uwagi na zaufanie oraz umiejętności poruszaniu się po rynku pracy.

2. Cel wprowadzenia innowacji

Na zakończenie realizacji projektu powstanie program modułowy, który będzie dostępny dla wszystkich szkół kształcących w zawodach (SKZ) województwa mazowieckiego.

Absolwenci SKZ, w których będzie wprowadzony program modułowy, zostaną wyposażeni w zestaw kompetencji finansowych, ekonomicznych i obywatelskich, a także zwiększą swoje umiejętności pracy projektem i współpracy grupowej. Zdobędą też doświadczenie w zakresie rozpoznania lokalnego rynku pracy i kontaktów z pracodawcami. Tym samym, poprzez wypracowanie nowego modułu nastąpi zwiększenie dopasowania kształcenia zawodowego do wymogów rynku pracy, a przez to użyteczności i jakości kształcenia w zawodach.

Celem głównym projektu jest modernizacja oferty kształcenia zawodowego w powiązaniu z potrzebami regionalnego rynku pracy poprzez opracowanie i upowszechnienie modułu edukacyjnego dotyczącego kompetencji ekonomicznych, finansowych i obywatelskich dla uczniów szkół zawodowych w okresie od kwietnia 2012 roku do września 2014 roku.

Cel główny zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących celów szczegółowych:

1. wykonanie pogłębionej diagnozy uczniów szkół kształcenia w zawodach, dotyczącej kompetencji konsumenckich, finansowych i obywatelskich w okresie od IV 2012 do IX 2012,
2. wypracowanie modułu edukacyjnego dotyczącego kompetencji konsumenckich, finansowych i obywatelskich dla uczniów szkół kształcenia w zawodach na podstawie fazy testowania w okresie od I 2013 do IX 2013,
3. upowszechnienie opracowanego modułu edukacyjnego na poziomie regionalnym i centralnym w okresie od X 2013 do IX 2014.

Wskaźniki i sposoby pomiaru do weryfikacji osiągnięcia celu głównego i celów szczegółowych zawiera poniższa tabela.

Cel	wartości początkowe	wartości docelowe	źródła pomiaru	termin pomiaru
Celem głównym projektu jest modernizacja oferty kształcenia zawodowego w powiązaniu z potrzebami regionalnego rynku pracy poprzez opracowanie i upowszechnienie modułu edukacyjnego dotyczącego kompetencji ekonomicznych, finansowych i obywatelskich dla uczniów szkół zawodowych w okresie od kwietnia 2012 roku do września 2014 roku.	0 – ilość opracowanych nowych scenariuszy zajęć	10 – ilość opracowanych nowych scenariuszy zajęć	– karty odbioru scenariuszy w wersji finalnej od ekspertów / raport z ewaluacji zewnętrznej po fazie testowej (informacja o walidacji produktu przez RST)	– I kwartał 2014 (po walidacji produktu finalnego przez RST)
	0 – ilość opracowanych modułów włączonych do oferty szkoleniowej ORE/MSCDN.	1 – ilość opracowanych modułów włączonych do oferty szkoleniowej ORE/MSCDN.	– ogłoszenie ORE/MSCDN o włączeniu produktu do oferty szkoleniowej	– do końca III kwartału 2014

Trening kompetencji ekonomicznych, finansowych i obywatelskich

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

	<p>0 - ilość szkół jakie zadeklarują stosowanie projektu finalnego do momentu zamknięcia projektu.</p> <p>0% - uczniów szkół w których zostanie wdrożony moduł zwiększy swoje kompetencje w jednym z trzech obszarów kompetencji (faza upowszechniania)</p>	<p>50 - zastosowanie produktu w 50 szkołach na terenie województwa mazowieckiego (poprzez przygotowanie i wyposażenie w materiały do prowadzenia modułu przynajmniej 1 nauczyciela w każdej z 50 szkół) do końca realizacji projektu</p> <p>75% - uczniów szkół w których zostanie wdrożony moduł zwiększy swoje kompetencje w jednym z trzech obszarów kompetencji (faza upowszechniania)</p>	<p>- deklaracja szkół o włączeniu modułu do oferty edukacyjnej.</p> <p>- badania PRE i POST prowadzone przez nauczycieli w szkołach które wdrożyły moduł</p>	<p>- październik 2013 - wrzesień 2014</p> <p>- jeżeli wdrożenie w szkołach zakończy się do końca projektu to terminem pomiaru będzie III kwartał 2014 roku</p>
<p>Cel szczegółowy 1 wykonanie pogłębionej diagnozy uczniów szkół kształcenia w zawodach, dotyczącej kompetencji konsumenckich, finansowych i obywatelskich w okresie od IV 2012 do IX 2012.</p>	<p>0 - ilość raportów z badań obejmujących 400 uczniów, 200 nauczycieli i 100 pracodawców (badania prowadzone zgodnie z opisem zamieszczonym we wniosku o dofinansowanie).</p>	<p>- 1 ilość raportów z badań obejmujących 400 uczniów, 200 nauczycieli i 100 pracodawców (badania prowadzone zgodnie z opisem zamieszczonym we wniosku o dofinansowanie).</p>	<p>- Dokument - Raport końcowy z realizacji etapu "Diagnoza i analiza problemu"</p>	<p>- IV kwartał 2012</p>
<p>Cel szczegółowy 2 wypracowanie modułu edukacyjnego dotyczącego kompetencji konsumenckich, finansowych i obywatelskich dla uczniów szkół kształcenia w zawodach na podstawie fazy testowania w okresie od I 2013 do IX 2013.</p>	<p>- 0 nauczycieli weźmie udział w fazie testowej</p> <p>- 0 uczniów weźmie udział w fazie testowej</p> <p>- 0 SKZ weźmie udział w fazie testowej</p> <p>- 0 godzin zajęć przeprowadzonych w fazie testowej</p> <p>- 0 uczniów podniesie swoje kompetencje w jednym z obszarów kompetencji</p> <p>- 0 zrealizowanych podróży po rynku pracy przez grupy uczniów do końca fazy testowania</p>	<p>- 20 nauczycieli weźmie udział w fazie testowej</p> <p>- 300 uczniów weźmie udział w fazie testowej</p> <p>- 10 SKZ weźmie udział w fazie testowej</p> <p>- 200 godzin zajęć przeprowadzonych w fazie testowej</p> <p>- 225 (75%) uczniów podniesie swoje kompetencje w jednym z obszarów kompetencji</p> <p>- 20 zrealizowanych podróży po rynku pracy przez grupy uczniów do końca fazy testowania</p>	<p>- listy obecności na szkoleniach, sprawozdania nauczycieli z przeprowadzenia fazy testowej</p> <p>- listy obecności na zajęciach i sprawozdania nauczycieli</p> <p>- deklaracje SKZ do udziału w fazie testowej</p> <p>- listy obecności na zajęciach</p> <p>- ankieta ewaluacyjna PRE i POST</p> <p>- sprawozdania z realizacji podróży po rynku pracy przez grupy uczniów do końca fazy testowania</p>	<p>- weryfikacja kwartalna w trakcie fazy testowej (do III kwartału 2013)</p> <p>- weryfikacja kwartalna w trakcie fazy testowej (do III kwartału 2013)</p> <p>- weryfikacja kwartalna w trakcie fazy testowej (do III kwartału 2013)</p> <p>- weryfikacja kwartalna w trakcie fazy testowej (do III kwartału 2013)</p> <p>- weryfikacja kwartalna w trakcie fazy testowej (do III kwartału 2013)</p>

Trening kompetencji ekonomicznych, finansowych i obywatelskich

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

<p>Cel szczegółowy 3 upowszechnienie opracowanego modułu edukacyjnego na poziomie regionalnym i centralnym w okresie od X 2013 do IX 2014.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - 0 spotkań upowszechniających - 0 uczestników spotkań 0 - ilość opracowanych modułów włączonych do oferty szkoleniowej ORE/MSCDN 0 - ilość publikacji w mediach regionalnych i branżowych dot. Opracowanego Produktu 	<ul style="list-style-type: none"> - 4 spotkania upowszechniające - 320 uczestników spotkań 1 - ilość opracowanych modułów włączonych do oferty szkoleniowej ORE/MSCDN 10 - ilość publikacji w mediach regionalnych i branżowych dot. Opracowanego Produktu 	<ul style="list-style-type: none"> - listy obecności / programy spotkań - listy obecności - Ogłoszenie ORE/MSCDN o włączeniu produktu do oferty szkoleniowej - monitoring prasy 	<ul style="list-style-type: none"> - weryfikacja w faz. upowszechniania po każdym spotkaniu (IV kwartał 2013 -III kwartał 2014) - weryfikacja w faz. upowszechniania po każdym spotkaniu (IV kwartał 2013 -III kwartał 2014) - weryfikacja na podstawie ogłoszenia ORE/MSCDN (do końca III kwartału 2014) - weryfikacja w faz. upowszechniania po każdym spotkaniu (IV kwartał 2013 -III kwartał 2014)
--	--	---	---	--

3. Opis innowacji, w tym produktu finalnego.

Innowacja zaproponowana w projekcie polega na kompleksowości wsparcia świadczonego uczestnikom i odbiorcom projektu oraz na atrakcyjnej dla uczniów metodologii prowadzenia zajęć. Jednym z głównych jej elementów jest wypracowanie produktu łączącego edukację ekonomiczną (ze szczególnym uwzględnieniem edukacji finansowej), obywatelską, edukację dla rynku pracy oraz współpracę z pracodawcami w ramach aktywnych form zajęć, warsztatów i zewnętrznych wizyt połączonych z aspektami badawczymi. Zastosowane formy wsparcia są szersze niż typowy program edukacyjny realizowany np. w ramach podstaw przedsiębiorczości w szkołach zawodowych.

Innowacyjność formy wsparcia przejawia się w:

- interdyscyplinarnym charakterze edukacji ekonomicznej, obywatelskiej oraz edukacji związanej z rynkiem pracy; projekt rozwija tym samym innowacyjne w polskim systemie szkolnictwa zawodowego programy modułowe o charakterze treningowym, wprowadzając do tej metodologii usprawnienia w postaci modułu dotyczącego kształtowania kompetencji finansowych i innych o charakterze ekonomicznym, obywatelskich, kompetencji związanych z poszukiwaniem, podjęciem i utrzymaniem pracy,
- zastosowaniu różnorodnych metod pracy z uczniem (metody aktywizujące, warsztaty, "podróże po rynku pracy" metodą projektu); projekt uwzględnia zatem różne preferencyjne sposoby uczenia się, odwołuje się do indywidualnych potrzeb uczniów, bazuje na ich wewnętrznej motywacji, uwzględnia zasoby do wykorzystania przez uczniów w realnym życiu,
- edukacji uczniów szkół kształcenia w zawodach w zakresie kompetencji nie objętych innymi przedmiotami (np. w ramach przedsiębiorczości); projekt jest odpowiedzią na znaną ogółowi, ale niezagospodarowaną edukacyjnie "lukę", którą można wypełnić wiedzą, umiejętnościami i postawami z zakresu ekonomii, finansów, edukacji obywatelskiej (działanie dla wspólnego dobra), edukacji dla rynku pracy (zaufanie w relacji z pracodawcą, odpowiedzialność w miejscu pracy, kompetencje niezbędne do podjęcia i utrzymania pracy itp.).

Produkt finalny to narzędzie służące zastosowaniu tej innowacji. Produktem finalnym będzie moduł treningowy dotyczący kompetencji ekonomicznych, finansowych oraz obywatelskich, dostosowany do specyfiki uczniów SKZ i potrzeb regionalnego rynku pracy.

Produkt finalny składa się z trzech części:

1. Program doskonalenia nauczycieli SKZ.

Program doskonalenia zawodowego nauczycieli SKZ, w ramach którego nauczyciele wdrażający na terenie szkół zawodowych scenariusze lekcji i animujący realizację podróży

po lokalnym rynku pracy, zostaną przygotowani do realizacji zadań. W ramach powyższego programu zaplanowano:

- 24-godzinny kurs doskonalący o charakterze warsztatowym rozwijający umiejętności zawodowe i osobiste nauczycieli w obszarze: edukacji ekonomicznej, ze szczególnym uwzględnieniem edukacji finansowej, edukacji obywatelskiej oraz doradztwa zawodowego, a także pracy z grupą i pracy metodą projektu,
- 10-godzinna superwizja grupowa mająca na celu pomoc w rozwiązywaniu różnego rodzaju problemów w trakcie realizacji zajęć, wsparcie psychologiczne w obszarze osobistym i merytoryczne w obszarze zawodowym.

2. Zestaw 10 scenariuszy zajęć lekcyjnych „Trening Kompetencji Ekonomicznych, Finansowych i Obywatelskich w powiązaniu z lokalnym rynkiem pracy” oraz poradnik dla nauczycieli: „Prowadzenie grupy”.

Podczas zajęć uczniowie szkoleni są w trzech obszarach:

- Edukacja ekonomiczna, w tym finansowa rozumiana jako przygotowanie młodego człowieka do poruszania się w rzeczywistości gospodarczej, do planowania finansowego oraz reagowania w korzystny dla niego sposób na informacje docierające do niego jako do konsumenta finansowego. Dzięki udziałowi w projekcie uczniowie będą mieli możliwość nabycia wiedzy na temat różnych źródeł pozyskania kapitału oraz związanego z nim ryzyka, wiedzy dotyczącej całkowitego kosztu pożyczania kapitału, zjawiska pułapki kredytowej, rozróżniania kredytu od pożyczki, rozróżniania kredytów konsumpcyjnych i inwestycyjnych, doskonalenia umiejętności podejmowania racjonalnych, świadomych decyzji związanych z pożyczaniem kapitału, wypracowania pojęcia „dobry kredyt”, umiejętności czytania ze zrozumieniem i porównywania treści umów handlowych, rozwinięcia umiejętności dokonywania wyborów konsumenckich. Zakładamy, że uczniowie będą znać strukturę własnego budżetu; rozumieć wagę jego tworzenia, traktować budżet jako narzędzie ukazujące skutki nieracjonalnych wydatków; uświadamiać sobie jak błędne decyzje zakupowe mogą naruszyć stabilność rodziny, konfrontować pragnienia zakupowe i łatwość dostępu do produktów z kosztami ich finansowania; określać tzw. własne „kotwice” umożliwiające zapanowanie nad zakupami, a ponadto: uświadomią sobie rolę reklamy w życiu codziennym, poznają reguły wpływu społecznego wykorzystywane w reklamach produktów, wpływające na decyzje konsumenckie, będą krytycznie analizowali przekazy reklamowe, a w konsekwencji będą podejmować świadome, racjonalne decyzje. W ramach tego obszaru zostaną opracowane lekcje dotyczące następujących zagadnień: kredyty, raty i ubezpieczenia, wpływ społeczny w marketingu, reklama a rzetelna informacja, planowanie finansowe, własny budżet, prawa konsumenta związane z usługami finansowymi. *Przykładowe tematy zajęć: Wpływ społeczny w marketingu, Właściwe miejsce kredytu w życiu, Mądre zarządzanie budżetem, Dobrze wybierać.*
- Edukacja obywatelska, rozumiana jako przygotowanie do bycia aktywnym i kreatywnym w środowisku lokalnym poprzez przedstawienie możliwych aktywności lokalnych młodzieży, wzbudzenie akceptacji dla aktywnej postawy na rzecz działań lokalnych i

rozpoznanie możliwych indywidualnych działań ucznia w lokalnym środowisku. W ramach tego obszaru zostanie opracowana lekcja dotycząca aktywności w środowisku lokalnym (temat: Być aktywnym u siebie) oraz podjęte zostaną aktywności obywatelskie związane z badaniem rynku pracy, analizą wyników, przygotowaniem sprawozdania i upowszechnieniem wyników badań wśród uczniów innych SKZ (działanie dla dobra wspólnego).

- Edukacja dotycząca rynku pracy, rozumiana jako poznanie i rozwinięcie podstawowych kompetencji niezbędnych do funkcjonowania na rynku pracy. W ramach tego obszaru zostaną opracowane lekcje dotyczące relacji z pracodawcą opartej na zaufaniu, odpowiedzialności w miejscu pracy, metod szukania pracy, kompetencji niezbędnych do wyboru i podjęcia pracy. *Tematy: Relacje z ludźmi a zaufanie, Odpowiedzialność w miejscu pracy, Jak znaleźć pracę, Kompetencje, Moja przyszła praca.*

3. Poradnik dla nauczycieli „Animacja podróży po lokalnym rynku pracy” zawierający scenariusz realizacji podróży po lokalnym rynku pracy (modelowe rozwiązania w zakresie współpracy SKZ z pracodawcami).

Nauczyciel będzie pracował z uczniami metodą projektu. Projekt będzie miał charakter badawczy. Każda grupa uczniów biorąca udział w projekcie będzie musiała samodzielnie wybrać branżę oraz przygotować lokalne wizyty w firmach i zakładach pracy, a także w instytucjach zajmujących się rynkiem pracy. Uczniowie przeprowadzą wywiady z pracodawcami, przedstawicielami działów HR, pracownikami instytucji dotyczące zagadnień związanych z możliwościami zatrudnienia, sposobami rekrutacji, niezbędnymi umiejętnościami pracowników itp. Po przeprowadzeniu wywiadów uczniowie przygotowują sprawozdanie z przeprowadzonych działań, zawierające kluczowe wnioski dla nich samych oraz innych uczniów ze szkół zawodowych. Na etapy "podróży" składa się analiza lokalnego rynku pracy, z podziałem na branże, wykaz dostępnych pracodawców, wybór firm i zakładów pracy, wizyty i wywiady z pracodawcami, upowszechnienie wyników poprzez opublikowanie sprawozdania na stronie internetowej projektu.

Warunki, których spełnienie umożliwiłoby właściwe działanie innowacji to:

- wprowadzenie odpowiedniego, zatwierdzonego modułu do wykorzystania w szkołach kształcenia w zawodach (w ramach projektu powstanie propozycja takiego modułu treningowego);
- podniesienie poziomu rozpoznania przez szkołę potrzeb i wymagań lokalnego rynku pracy;
- dostateczna chęć nauczycieli i ich otwartość na innowacyjne formy kształcenia; niezbędna jest znajomość wśród nauczycieli pracy metodą projektu oraz pracy z grupą, znajomość mechanizmów grupowych (kompatybilność z efektami projektu innowacyjnego "Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy" realizowanego przez PFDiM w latach 2010 – 2012) i zmotywowanie nauczycieli do wzięcia udziału w projekcie;

- podniesienie poziomu wiedzy o korzyściach płynących z wprowadzenia kształcenia kompetencji ekonomicznych i obywatelskich (wykorzystane zostaną doświadczenia partnera ponadnarodowego w tym zakresie).

Efektami innowacji będzie zatem:

- zmiana na poziomie myślenia o przygotowaniu uczniów szkół zawodowych do bycia świadomym swych praw i możliwości konsumentem oraz obywatelem, zwiększenie roli ich kompetencji ekonomicznych, obywatelskich i związanych z rynkiem pracy pozwalających absolwentom szkół zawodowych otrzymać pracę, osiągać stabilność zawodową i życiową oraz satysfakcję w życiu zawodowym i osobistym,
- przygotowanie i upowszechnienie w polskich szkołach zawodowych programu modułowego w zakresie kształtowania kompetencji ekonomicznych i obywatelskich oraz związanych z rynkiem pracy,
- upowszechnienie programu doskonalenia zawodowego nauczycieli szkół zawodowych w zakresie kompetencji ekonomicznych, obywatelskich i związanych z doradztwem zawodowym.

Relacja kosztowa produktu w stosunku do obecnie stosowanych rozwiązań będzie podobna. Nowy moduł edukacyjny będzie można stosować w oparciu o podobne koszty jak obecnie prowadzone zajęcia (np. z podstaw przedsiębiorczości). Każdy z nauczycieli realizujących moduł edukacyjny będzie bazował na opracowanych scenariuszach lekcji. Różnice pomiędzy proponowaną innowacją a istniejącą praktyką są następujące:

- stosowanie aktywizujących metod pracy z uczniami w ramach zajęć,
- połączenie metody pracy projektem, współpracy grupowej oraz spotkań z pracodawcami w ramach jednego modułu edukacyjnego,
- kompleksowość oferowanego wsparcia – połączenie edukacji finansowej i ekonomicznej z elementami postaw obywatelskich oraz doradztwa zawodowego,
- wysoka skuteczność – 75% uczestników projektu zwiększy swoje kompetencje.

Podsumowując powyższy opis: innowacją w projekcie jest sposób rozwiązania opisanego problemu, a produkt finalny to narzędzie służące zastosowaniu tej innowacji.

Odbiorcami projektu są uczniowie SKZ województwa mazowieckiego. W fazie testowania, weźmie udział min. 300 uczniów, prowadzonych przez 20 nauczycieli SKZ.

Użytkownikami projektu będą przede wszystkim nauczyciele SKZ województwa mazowieckiego biorący udział w fazie testowania projektu, a także dyrektorzy i organy prowadzące szkół (Urzędy Miast, Starostwa Powiatowe). Do tej grupy należą także organizacje i instytucje zajmujące się szkolnictwem zawodowym.

Trening kompetencji ekonomicznych, finansowych i obywatelskich

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Planuje się, że po fazie testowania efekty projektu zastaną upowszechnione na terenie województwa mazowieckiego poprzez podjęcie współpracy z Mazowieckim Samorządowym Centrum Doskonalenia Nauczycieli (MSCDN) oraz Ośrodkiem Rozwoju Edukacji (ORE).

4. Plan działań w procesie testowania produktu finalnego

W procesie testowania produktu finalnego weźmie udział około 300 uczniów (około 225 uczniów i 75 uczennic – zgodnie z ogólnymi proporcjami udziału kobiet i mężczyzn w grupie odbiorców. Około 50% uczestników będzie pochodziło ze wsi. Wybór ten wynika ze specyfiki szkół kształcenia zawodowego, gdzie uczy się więcej uczniów ze wsi. Uczniowie będą rekrutowani do projektu w oparciu o wyniki ankiet (wzór ankiety – załącznik 4.4) i wskazań nauczycieli z wybranych szkół.

W procesie testowania weźmie udział 20 nauczycieli, z których ok. 80% stanowić będą kobiety, a 20% mężczyźni zgodnie z ogólną proporcją kobiet i mężczyzn w zawodzie nauczyciela szkół kształcenia w zawodach. Rekrutacja szkół i nauczycieli do projektu odbędzie się na podstawie wskazań wybranych wydziałów edukacji starostw powiatowych województwa mazowieckiego.

Testowanie produktu finalnego będzie realizowane w okresie drugiego semestru roku szkolnego 2012/2013. Zajęcia odbywać się będą w 20 grupach (każdy nauczyciel prowadzi zajęcia w ok. 15 osobowej grupie). Zajęcia w ramach projektu będą realizowane podczas zajęć pozalekcyjnych.

Fazę testowania poprzedzą szkolenia przygotowawcze dla nauczycieli. Podczas szkoleń nauczyciele zostaną wyposażeni w pakiet materiałów zawierający scenariusze lekcji oraz poradniki. Następnie poprowadzą 10 lekcji testowych w każdej grupie oraz pomogą zorganizować współpracę z lokalnymi pracodawcami (podróże po rynku pracy). Nauczycieli wspierać będzie koordynator (doradztwo indywidualne), a także partner zagraniczny poprzez prezentację swojego know-how w tym zakresie (organizacja 3-dniowej wizyty studyjnej dla nauczycieli testujących produkt do City of Sunderland College w Wielkiej Brytanii). Celem wizyty będzie poznanie doświadczeń angielskich w zakresie edukacji finansowej, ekonomicznej oraz obywatelskiej w szkołach przygotowujących do zawodów.

Proces rekrutacji użytkowników i odbiorców projektu rozpocznie się od podjęcia współpracy ze starostami powiatów (a w przypadku powiatów grodzkich z urzędami miast). Proces rekrutacji przeprowadzony zostanie w czterech rejonach województwa mazowieckiego, reprezentujących cztery różne charakterystyki lokalnego rynku pracy. Do starostów powiatów (lub/i prezydentów miast) zostaną wystosowane pisma zapraszające, zawierające ogólne wiadomości o projekcie, informację o rozpoczęciu fazy testowania, charakterystykę fazy testowania oraz określenie warunków potencjalnej współpracy przy realizacji projektu. Przedstawiciele wymienionych urzędów zostaną poproszeni o zarekomendowanie maksymalnie czterech szkół kształcących w zawodach, znajdujących się na terenie danego powiatu (rekomendacje przesłane zostaną do biura projektu na specjalnym formularzu opracowanym na potrzeby procesu rekrutacji – dokument „Rekomendacja organu prowadzącego do udziału szkoły w projekcie” – załącznik 4.1), zachęcenie do udziału w nim

dyrektorów wybranych szkół i przekazanie prośby, by każdy z dyrektorów zaprosił po dwóch nauczycieli do udziału w fazie testowania. Następnie dyrektorzy szkół prześlą do biura projektu wypełniony „Formularz rekrutacyjny dla szkół przystępujących do projektu” (załącznik 4.2) wraz z wypełnionymi przez zainteresowanych nauczycieli dokumentami: „Informacja o nauczycielu przystępującym do projektu” (załącznik 4.3).

W oparciu o informacje zawarte w nadesłanych zgłoszeniach realizator projektu dokona wyboru nauczycieli, którzy zostaną zaproszeni do udziału w szkoleniu przygotowującym do realizacji fazy testowania.

Podczas szkolenia nauczyciele zostaną przygotowani do prowadzenia zajęć z uczniami i otrzymają następujące materiały i dokumenty:

- zestaw 10 scenariuszy zajęć lekcyjnych „Trening Kompetencji Ekonomicznych, Finansowych i Obywatelskich w powiązaniu z lokalnym rynkiem pracy”,
- poradnik „Prowadzenie grupy”,
- poradnik „Animacja podróży po lokalnym rynku pracy” (wraz ze scenariuszem podróży po lokalnym rynku pracy),
- formularz sprawozdania z realizacji podróży po lokalnym rynku pracy,
- formularz sprawozdania nauczyciela z udziału w realizacji projektu.

Materiały, w formie podręcznika, otrzymają również wszyscy uczniowie, którzy wezmą udział w projekcie. Podręcznik dla uczniów będzie zawierał komplet „materiałów pomocniczych” przewidzianych w scenariuszach zajęć.

Po zakończeniu szkolenia nauczyciele przystąpią do tworzenia ok. 15-osobowych grup uczniowskich, w których przeprowadzone będą zajęcia oraz realizowane będą podróże po lokalnym rynku pracy. Przed przystąpieniem do realizacji podróży każda z grup uczniowskich zostanie przygotowana przez nauczyciela i zostanie zaznajomiona z jej scenariuszem. Po zakończeniu realizacji podróży każda z grup uczniowskich prześle do Polskiej Fundacji Dzieci i Młodzieży sprawozdanie z jej realizacji (wzór sprawozdania – załącznik 4.5), a prowadzący nauczyciele sprawozdanie z udziału w realizacji projektu (wzór sprawozdania dla nauczyciela – załącznik 4.6) Na zakończenie uczniowie i nauczyciele otrzymają zaświadczenia udziału w projekcie i realizacji własnych inicjatyw.

Modyfikacje po fazie testowania mogą dotyczyć każdej z części produktu finalnego z zachowaniem założonej struktury produktu finalnego. Propozycje zmian mogą dotyczyć m.in.:

- metod superwizji nauczycieli,
- modyfikacji poszczególnych scenariuszy lekcji,
- metod wsparcia grup uczniowskich podczas realizacji podróży po lokalnym rynku pracy,
- czasu realizacji programu modułowego w szkole.

Zgodnie z zasadą empowermentu, planowane jest zaangażowanie zarówno odbiorców i użytkowników projektu (w tym organizacji i instytucji zajmujących się szkolnictwem zawodowym), w proces tworzenia ostatecznej wersji produktu finalnego. Zostanie ona wypracowana w oparciu o informacje zwrotne otrzymane od uczniów i nauczycieli biorących udział w fazie testowania, opinie dyrektorów szkół oraz organów prowadzących szkoły, ekspertów polskich i angielskich oraz wniosków zawartych w raportach z ewaluacji wewnętrznej i zewnętrznej. Na ostateczną wersję produktu finalnego będzie miała również wpływ wizyta studyjna nauczycieli w City od Sunderland College, która odbędzie się po zakończeniu fazy testowania w szkołach.

Ewaluacja fazy testowania zostanie przeprowadzona w oparciu o:

- analizę wyników pre i post testu (patrz element 5 strategii),
- sprawozdania (uczniów i nauczycieli),
- opinie koordynatora projektu,
- opinie superwizorów,
- rekomendacje i uwagi ewaluatora zewnętrznego.

Elementami monitorowania przebiegu fazy testowania będą:

- comiesięczny kontakt koordynatora z każdym z nauczycieli (mailowy, telefoniczny lub osobisty),
- wszelkie trudności związane z pracą nauczycieli i uczniów biorących udział w projekcie koordynator przedstawiał będzie Zespołowi Zarządzającemu,
- superwizja grupowa przeprowadzona w czterech lokalizacjach realizacji fazy testowania.

5. Sposób sprawdzenia czy innowacja działa

Prowadzone w ramach projektu badania ewaluacyjne realizowane będą w oparciu o dwa cele. W ramach **pierwszego** dokonany zostanie **pomiar zmian w kompetencjach uczniów** w obszarach objętych interwencją (ekonomicznych, finansowych i obywatelskich). W ramach drugiego celu określone zostaną problemy, jakie wystąpiły podczas przeprowadzenia fazy testowania.

Pierwszy z celów pozwoli na **określenie, czy interwencja działa i czy można tym samym rekomendować wypracowane narzędzia do wdrożenia**. W ramach tego celu udzielone zostaną odpowiedzi na następujące pytania badawcze:

- Jaki jest wpływ prowadzonych działań na obszary objęte interwencją (kompetencje ekonomiczne, finansowe i obywatelskie) wśród uczniów?
- Czy zaobserwowana zmiana pozwala na rekomendowanie projektu do jego wdrożenia?

W celu sprawdzenia, czy innowacja działa dokonany zostanie **pomiar zmian poziomu wiedzy oraz sposobów rozumienia kompetencji** ekonomicznych, finansowych i obywatelskich wśród uczniów objętych projektem. W związku z tym początek fazy testowania poprzedzony zostanie przeprowadzeniem pre-testu uczniów, którzy wezmą udział w projekcie. Wypełnią oni kwestionariusze zawierające elementy sprawdzające wiedzę i sposób rozumienia badanych kompetencji. Kolejne kwestionariusze wypełnione zostaną pod koniec realizacji projektu (post-test). Te dwa pomiary staną się punktem wyjścia do oceny oddziaływania projektu – pozwolą na określenie zmian, jakie zaszły w uczniach w czasie jego realizacji.

Głównym wyznacznikiem efektywności projektu będzie wskaźnik dotyczący podniesienia wiedzy uczestników interwencji. Będziemy mogli mówić o jego spełnieniu jeśli u 75% uczniów nastąpi wzrost w przynajmniej jednej z badanych kompetencji.

Drugim celem ewaluacji będzie poznanie funkcjonowania projektu podczas jego realizacji. Pozwoli to na opracowanie rekomendacji wpływających na usprawnienie jego wdrożenia jako programu modułowego w szkołach kształcenia zawodowego.

Realizacja drugiego celu zostanie **oparta na badaniach jakościowych**. W związku z tym przeprowadzone zostaną wywiady wśród nauczycieli, uczniów oraz dyrektorów szkół. Główne pytania badawcze, związane z drugim celem badawczym to:

- Jakie czynniki, zdaniem nauczycieli, dyrektorów i uczniów sprzyjają, a jakie utrudniają wdrażanie nauczania kompetencji ekonomicznych, finansowych i obywatelskich w szkołach? Które z tych czynników są kluczowe z perspektywy nauczania badanych kompetencji?
- Jakie modyfikacje powinny zostać wdrożone w strategii, żeby był on lepiej dostosowany do potrzeb i możliwości interesariuszy (dyrekcji szkoły, nauczycieli, uczniów)?

Poza praktycznymi wskazówkami dotyczącymi wdrażania nauczania badanych kompetencji, dzięki realizacji drugiego celu możliwe będzie pozyskanie argumentów ułatwiających przekonanie dyrektorów i nauczycieli do realizacji projektu na terenie szkoły.

Ewaluacja zewnętrzna

Ewaluacja zewnętrzna będzie prowadzona przez wybranego w drodze konkursu eksperta. Dokonywana ona będzie w cyklu trzymiesięcznym. Obejmie analizę dokumentacji monitoringowej i ewaluacyjnej: ankiety, listy obecności, deklaracje uczestnictwa, projekty modułów, plan kampanii upowszechniającej, programy szkoleń, raporty z diagnozy i z fazy testowej projektu.

Badanie prowadzone przez ewaluatora zewnętrznego oparte będzie na kryteriach ewaluacyjnych:

Adekwatność – rozumiana jako związek potrzeb i celów projektu,

Efektywność – rozumiana jako związek i relacja nakładów do rezultatów,

Skuteczność – rozumiana jako związek celów i rezultatów,

Użyteczność – rozumiana jako występowanie oddziaływania planowanego i nieplanowanego,

Trwałość – rozumiana jako potencjalny wpływ prowadzonych działań w dłuższej perspektywie czasowej.

Ewaluator zewnętrzny zostanie wyłoniony z zachowaniem zasad uczciwej konkurencji. Ewaluator zewnętrzny powinien być osobą łączącą kompetencje badawcze z wiedzą dotyczącą systemu edukacji oraz posiadający wiedzę na temat kompetencji objętych badaniem. Szczegółowe kryteria dotyczące wyboru ewaluatora zewnętrznego zostaną określone po zaakceptowaniu strategii do realizacji.

6. Strategia upowszechniania

Celem działań upowszechniających jest wymiana i przekazywanie informacji na temat działań prowadzonych w ramach projektu, w szczególności na terenie województwa mazowieckiego. Wymiana i przekazywanie informacji służyć będzie pogłębionej refleksji na każdym etapie realizacji projektu. Analiza doświadczeń, wyciągnięcie wniosków i działania praktyczne zwiększą skuteczność i efektywność działań projektowych, a w konsekwencji przyczynią się do ich szerszego włączenia i replikacji.

Wymiana i przekazywanie informacji dotyczyć będzie następujących instytucji oraz osób:

- Szkoły kształcenia w zawodach (dyrektorzy, nauczyciele i uczniowie, rodzice), – 50 szkół na terenie województwa mazowieckiego,
- Centra Kształcenia Praktycznego – 5 instytucji,
- Centra Kształcenia Ustawicznego – 5 instytucji,
- Ochotnicze Hufce Pracy – 5 instytucji,
- Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej (KOWEziU) – 1 instytucja centralna,
- Mazowieckie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Warszawie (MSCDN) – 7 Wydziałów na Mazowszu: Ostrołęka, Warszawa, Siedlce, Radom, Płock, Mińsk Mazowiecki, Ciechanów,
- Ośrodek Rozwoju Edukacji (ORE) – 1 instytucja centralna,
- Kuratorium Oświaty w Warszawie i jego delegatury na Mazowszu – 1 instytucja, 6 delegatur,
- wydziały edukacji urzędów miast i starostw powiatowych – 10 Wydziałów,
- Urzędy Pracy – 10 instytucji,
- struktury sieciowe biznesu tj. Związek Pracodawców Warszawy i Mazowsza – 1 instytucja,
- wybrane zakłady pracy na terenie województwa mazowieckiego – 10 zakładów.

Uzasadnienie wyboru grupy docelowej

O doborze grupy docelowej rozstrzyga jednoznacznie sposób organizacji kształcenia zawodowego w Polsce. Interesariuszami projektu są szkoły i placówki, w których prowadzone jest kształcenie zawodowe młodzieży, a także instytucje wspierające ich działania i realizację zadań.

Decyzja o uruchomieniu kształcenia w nowym zawodzie w określonej placówce edukacyjnej leży w gestii organu prowadzącego szkoły zawodowe (na wniosek dyrektora szkoły, po zasięgnięciu opinii powiatowej lub wojewódzkiej rady zatrudnienia lub kuratora oświaty).

Reforma kształcenia zawodowego zintegrowała sieci szkół zawodowych. Preferowanym sposobem organizacji kształcenia zawodowego i ustawicznego są Centra Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego (CKZiU) zawierające w sobie różne typy szkół prowadzących

kształcenie zawodowe i ustawiczne. Istnienie CKZiU ułatwia upowszechnienie informacji o realizowanym projekcie i jego rezultatach.

Działania upowszechniające przyczynią się do: spopularyzowania wśród decydentów i w środowisku edukacyjnym oraz wśród rodziców i samorządowców projektu: „Trening kompetencji ekonomicznych, finansowych i obywatelskich”, przyczynią się do wdrożenia programu modułowego w zakresie kształtowania kompetencji ekonomicznych i obywatelskich oraz związanych z rynkiem pracy do praktyki szkolnej.

Zostaną podjęte następujące działania związane z upowszechnianiem innowacyjnych rozwiązań wypracowanych w ramach projektu, z prezentowaniem wyników badań i doświadczeń, odniesionych korzyści, aspektów pozytywnych dla uczniów i szkoły, wynikających z przeprowadzonych badań, pilotażowego wdrożenia i ewaluacji projektu:

1. Zapoznanie zainteresowanych podmiotów z wynikami raportu z badań przeprowadzonych w ramach projektu: decydentów Ministerstwa Edukacji Narodowej, Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Mazowieckie Kuratorium Oświaty i jego delegatury na Mazowszu oraz ośrodki doskonalenia nauczycieli. Raport z badań zostanie udostępniony w wersji elektronicznej na stronie internetowej projektu (www.pcyf.org.pl)
2. Przeprowadzenie kampanii upowszechniającej rezultaty projektu odbędzie się m.in. poprzez:
 - 10 publikacji artykułów w mediach regionalnych i branżowych dot. opracowanego produktu,
 - seminaria szkoleniowe dla nauczycieli na poziomie regionalnym (4 seminaria: w Warszawie, Siedlcach, Ostrołęce i Płocku po 3 dni dla 30 uczestników), w których wezmą udział nauczyciele SKZ. Seminaria będą służyć promocji produktu oraz jego upowszechnieniu i zastosowaniu w SKZ. Uczestnicy seminariów szkoleniowych zostaną zobowiązani do przedstawienia gotowego produktu dyrektorom szkół oraz organom prowadzącym w celu zatwierdzenia ich do wdrożenia,
 - konferencja w Warszawie upowszechniająca produkt dla 320 uczestników; w której wezmą udział nauczyciele SKZ, dyrektorzy szkół zawodowych przedstawiciele samorządów lokalnych, przedstawiciele MSCDN, Kuratorium Oświaty, KOWEZIU, ORE, MEN. Celem konferencji będzie upowszechnienie opracowanego modułu edukacyjnego na poziomie regionalnym i centralnym w okresie od X 2013 do III 2014 (prezentacja modułu, warsztaty dot. stosowania produktu).
3. Kolejnym elementem upowszechniania będzie dotarcie z informacją o wynikach badań związanych z lokalnym rynkiem pracy, możliwościami podjęcia pracy, kompetencjach niezbędnych do otrzymania pracy do dyrektorów szkół zawodowych, uczniów, a także udostępnienie jej rodzicom.

4. Promocja projektu będzie miała miejsce również podczas seminariów, warsztatów i konferencji, na które zapraszani będą przedstawiciele Polskiej Fundacji Dzieci i Młodzieży oraz eksperci współpracujący przy kolejnych etapach realizacji projektu.

Rezultatem upowszechniania będą także:

- opublikowanie 10 artykułów promujących projekt w prasie branżowej,
- zorganizowanie 4 seminariów szkoleniowych dla 120 uczestników (każde 3 dni),
- zorganizowanie 1 konferencji w Warszawie dla 320 uczestników.

Sukcesem działań upowszechniających będzie wprowadzenie produktu finalnego do programu kształcenia w 50 SKZ w woj. mazowieckim oraz włączenie produktu do oferty szkoleniowej MSCDN/ORE.

Na początku 2013 roku odbędzie się spotkanie z Międzywydziałowym Zespołem ds. Edukacji Zawodowej Mazowieckiego Samorządowego Centrum Doskonalenia Nauczycieli. Obecni będą przedstawiciele siedmiu wydziałów z województwa mazowieckiego (nauczyciele konsultanci ds. edukacji zawodowej). Planowane jest również zaproszenie przedstawicieli KOWEziU. MSCDN wyraził gotowość do współpracy przy upowszechnianiu produktu finalnego w szkołach zawodowych na terenie województwa mazowieckiego.

7. Strategia włączania do głównego nurtu polityki

Cel:

Wdrożenie modułu „Trening kompetencji ekonomicznych, finansowych i obywatelskich” do praktyki szkolnej.

Adresaci:

- dyrektorzy szkół zawodowych na terenie województwa mazowieckiego,
- nauczyciele – wychowawcy w szkołach zawodowych,
- nauczyciele SKZ,
- nauczyciele konsultanci Mazowieckiego Samorządowego Centrum Doskonalenia Nauczycieli,
- przedstawiciele MEN.

Włączenie rezultatów projektu do głównego nurtu polityki jest spójne z PO KL, którego celem głównym jest wzrost poziomu zatrudnienia i spójności społecznej, a jednym z celów szczegółowych jest podniesienie poziomu i jakości wykształcenia społeczeństwa oraz powiązanie ich z rynkiem pracy.

Mając na uwadze zmiany w zakresie kształcenia zawodowego i ustawicznego stanowiące element polityki oświatowej państwa oraz aktualne wymagania państwa wobec szkół można wskazać obszary tematyczne wyzwań, przed którymi stoi polska szkoła zawodowa:

- uatrakcyjnienie i wzbogacenie oferty kształcenia zawodowego,
- wyrównywanie szans edukacyjnych i szans na rynku pracy,
- przeciwdziałanie zjawiskom patologii szkolnej i społecznej – kształtowanie świadomych i aktywnych postaw życiowych,
- przeciwdziałanie negatywnej selekcji do szkół zawodowych wszystkich szczebli,
- wzrost liczby młodzieży wymagających wzmożonej i zindywidualizowanej pomocy, ze względu na osiągnięcie 18 lat i nieukończenie szkoły – niezbadana jest liczba młodzieży, która "wypada z systemu".

Rezultatem Projektu jest to, że wdrożenie modułu „Trening kompetencji ekonomicznych, finansowych i obywatelskich” do praktyki szkolnej umożliwi realizację zadań związanych z powyższymi wyzwaniami. Wskaźnikiem sukcesu będzie to, że opracowany moduł będzie **dostępna** dla nauczycieli wersją nauczania kompetencji ekonomicznych, finansowych i obywatelskich pod kątem zmodernizowanych treści i sposobów nauczania. Moduł będzie dostępny w ofercie edukacyjnej we wszystkich wydziałach Mazowieckiego Samorządowego Centrum Doskonalenia Nauczycieli.

Sukces ten jest tym bardziej możliwy, że w roku 2012 wprowadzono do szkolnictwa zawodowego nową podstawę programową kształcenia w zawodach oraz dokonano zmian w strukturze organizacyjnej placówek kształcenia zawodowego i ustawicznego. Weszło też w

życie rozporządzenie MEN dotyczące zmian w systemie doskonalenia nauczycieli i roli placówek doskonalenia – dotyczy systemowego wsparcia szkół.

Obecnie szkoły zawodowe są w trakcie przygotowania do wdrożenia programów nauczania o strukturze modułowej. W związku z powyższym wydaje się optymalnym przyjęcie modelu wdrażania modułu „Trening kompetencji ekonomicznych, finansowych i obywatelskich” do praktyki szkolnej wykorzystując strategię oddolnego inspirowania i aktywizowania szkół zawodowych (50 szkół, 50 dyrektorów, 50 nauczycieli). Decyzja o wdrożeniu modułu „Trening Kompetencji Ekonomicznych, Finansowych i Obywatelskich w powiązaniu z lokalnym rynkiem pracy” leżałaby w gestii dyrektora szkoły zawodowej, on byłby jednym z bezpośrednich adresatów strategii włączania. Ponieważ obecnie tylko nieliczne szkoły korzystają z programów nauczania o strukturze modułowej wydaje się zasadne przyjęcie koncepcji, że moduł „Trening kompetencji ekonomicznych, finansowych i obywatelskich”, kompatybilny z doradztwem zawodowym, mógłby być realizowany w każdej szkole zawodowej bez względu na to, czy kształcenie odbywa się w oparciu o programy o strukturze przedmiotowej czy modułowej. Kształtowanie kompetencji ekonomicznych i obywatelskich, w zależności od przyjętych przez radę pedagogiczną rozwiązań, może być też elementem programu rozwoju danej szkoły lub jej programu wychowawczego.

Realizowanie zajęć z uczniami z zakresu kompetencji ekonomicznych i obywatelskich w powiązaniu z doradztwem zawodowym mogłoby się odbywać także częściowo w ramach godzin wychowawczych. Kolejni bezpośredni adresaci strategii włączania to nauczyciele – wychowawcy szkół zawodowych.

Jednym z najistotniejszych czynników sukcesu edukacji są skuteczni nauczyciele, dlatego też, aby osiągnąć zakładane cele tj. podniesienie poziomu kompetencji ekonomicznych i obywatelskich wśród uczniów szkół zawodowych, konieczne będzie przygotowanie nauczycieli (trzeci z kolei bezpośredni adresat strategii włączania) do ich kształtowania i rozwijania oraz do aktywnego korzystania z opracowanych scenariuszy zajęć i materiałów dydaktycznych (obudowujących, wspomagających).

Szkolenie nauczycieli może zostać uwzględnione w planach doskonalenia nauczycieli opracowywanych przez dyrektorów szkół i, przy braku środków, finansowane ze środków wyodrębnionych w budżecie tych jednostek zgodnie z art.70a ust.1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2006 r. nr 97, poz.674 z późn. zmianami).

Warto pamiętać, że w innych regionach, w ramach Priorytetu IX PO KL, realizowane są projekty dotyczące kształcenia zawodowego, komplementarne z proponowanym projektem innowacyjnym, które wpisują się w Cel Działania – wzmocnienie atrakcyjności i podniesienie jakości oferty edukacyjnej szkół i placówek oświatowych prowadzących kształcenie zawodowe, służące podniesieniu zdolności uczniów do przyszłego zatrudnienia. Są to programy rozwojowe szkół i placówek oświatowych prowadzących kształcenie zawodowe

ukierunkowane na zmniejszanie dysproporcji w osiągnięciach uczniów w trakcie procesu kształcenia oraz podnoszenie jakości procesu kształcenia w szczególności obejmujące:

- dodatkowe zajęcia dydaktyczno – wyrównawcze oraz specjalistyczne służące wyrównywaniu dysproporcji edukacyjnych w trakcie procesu kształcenia;
- doradztwo i opiekę pedagogiczno – psychologiczną dla uczniów wykazujących problemy w nauce lub z innych przyczyn zagrożonych przedwczesnym wypadnięciem z systemu szkolnictwa (np. wsparcie dla uczniów z obszarów wiejskich, wsparcie dla uczniów niepełnosprawnych, przeciwdziałanie uzależnieniom, programy prewencyjne, przeciwdziałanie patologiom społecznym);
- dodatkowe zajęcia (pozalekcyjne i pozaszkolne) dla uczniów, ukierunkowane na rozwój kompetencji kluczowych, efektywne programy doradztwa edukacyjno – zawodowego.

Efekt synergii wystąpi w przypadku szkół, które podejmą działania wielopłaszczyznowe (pakiet projektów komplementarnych) na rzecz rozwoju uczniów i szkoły zawodowej kształcącej na potrzeby rynku pracy. Decyzja w tej sprawie należy do dyrektora szkoły (adresat strategii włączania) i rady pedagogicznej, czyli nauczycieli danej szkoły (adresat strategii włączania).

Wspieranie rozwoju doskonalenia nauczycieli leży w gestii placówek doskonalenia nauczycieli: wojewódzkich, powiatowych, prywatnych. Dyrektorzy szkół mogą zamówić szkolenie przygotowujące nauczycieli szkół zawodowych do realizacji programu modułowego: „Trening kompetencji ekonomicznych, finansowych i obywatelskich” w wybranej placówce doskonalenia.

Planuje się, że na terenie województwa mazowieckiego takie szkolenie dla nauczycieli szkół zawodowych zostanie, po fazie pilotażu, umieszczone w ofercie doskonalenia Mazowieckiego Samorządowego Centrum Doskonalenia Nauczycieli (MSCDN) na rok szkolny 2013/2014. W siedmiu wydziałach MSCDN zatrudnieni są specjaliści prowadzący zajęcia warsztatowe z zakresu tematycznego projektu (adresaci strategii włączania). Specjalistom tym, po uprzednim przeszkoleniu przez ekspertów, zostanie udostępniony pakiet edukacyjny składający się ze scenariuszy lekcji i materiałów edukacyjnych – poradników dla nauczycieli.

Poza tym zaplanowane zostało:

1. Dotarcie do Ministerstwa Edukacji Narodowej z informacją o pilotażowym wdrożeniu modułu „Trening kompetencji ekonomicznych, finansowych i obywatelskich” w wybranych szkołach i placówkach – między innymi poprzez udział w konferencji upowszechniającej efekty Projektu przedstawiciela MEN.
2. Przedstawienie efektów wynikających z realizacji zajęć objętych modułem „Trening kompetencji ekonomicznych, finansowych i obywatelskich”.
3. Wykazanie spójności z obowiązującymi strategiami i programami na poziomie kraju.

Trening kompetencji ekonomicznych, finansowych i obywatelskich

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

4. Podjęcie wysiłku, aby przekonać Ministerstwo Edukacji Narodowej do systemowego włączenia w/w modułu do programów nauczania w szkołach zawodowych i systemowego przygotowania nauczycieli szkół zawodowych do realizacji zajęć z zakresu kompetencji ekonomicznych, finansowych i obywatelskich w powiązaniu z lokalnym rynkiem pracy (podjęcie współpracy z Ośrodkiem Rozwoju Edukacji lub Krajowym Ośrodkiem Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej).

Plan działań – mainstreaming wertykalny i horyzontalny –

IV kwartał 2013 – III kwartał 2014 roku

Narzędzie włączania do polityki	Do kogo są działania skierowane?	Jakie działania są podejmowane i jak będą one monitorowane?	Oczekiwane rezultaty (kryteria sukcesu) działań upowszechniających
<p>Konferencja upowszechniająca</p> <p>Rodzaj mainstreamingu: horyzontalny</p> <p>Termin: III kwartał 2014</p>	<p>Dyrektorzy szkół zawodowych na terenie województwa mazowieckiego, nauczyciele– wychowawcy w SKZ, nauczyciele szkół zawodowych, nauczyciele konsultanci Mazowieckiego Samorządowego Centrum Doskonalenia Nauczycieli, przedstawiciele MEN, przedstawiciele ORE, kuratorium oświaty , instytucji rynku pracy (Urzędy pracy), przedstawiciele wydziałów edukacji struktur samorządowych, przedstawiciele RST województwa Mazowieckiego</p>	<p>Zaproszenie i prezentacja opracowanej innowacji dla grupy 320 osób z województwa Mazowieckiego</p> <p>Wyposażenie odbiorców w wiedzę, kompetencje oraz umiejętności niezbędne do wdrożenia innowacji.</p> <p>Pomiar na podstawie: list obecności, ankiet ewaluacyjnych, kontaktu z uczestnikami po zakończeniu konferencji upowszechniającej w celu weryfikacji rezultatów.</p>	<p>1. Pełnienie roli „rzecznika” wdrożenia innowacji wśród użytkowników przez uczestników konferencji.</p> <p>2. Bezpośrednie wdrożenie innowacji w 50 szkołach kształcenia zawodowego</p> <p>3. Przedstawiciele RST województwa mazowieckiego – wsparcie w dialogu z decydentami politycznymi odpowiedzialnymi za określanie głównego nurtu polityki edukacyjnej w województwie mazowieckim.</p> <p>Pomiar: deklaracje szkół dotyczące wdrożenia innowacji, liczba nawiązanych kontaktów z decydentami politycznymi odpowiedzialnymi za określanie głównego nurtu polityki edukacyjnej w województwie mazowieckim</p>

Trening kompetencji ekonomicznych, finansowych i obywatelskich

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

<p>Seminaria upowszechniające</p> <p>Rodzaj mainstreamingu: horyzontalny</p> <p>Termin: IV kwartał 2013 – I kwartał 2014</p>	<p>Nauczyciele – wychowawcy SKZ, nauczyciele SKZ, nauczyciele konsultanci Mazowieckiego Samorządowego Centrum Doskonalenia Nauczycieli, dyrektorzy szkół</p>	<p>4 seminaria dla 30 uczestników, przedstawiające produkt i rekomendujące go do użycia w szkołach</p> <p>Pomiar na podstawie: list obecności, ankiet ewaluacyjnych, kontaktu z uczestnikami po zakończeniu warsztatów w celu weryfikacji rezultatów, ilość deklaracji szkół kształcenia zawodowego dotyczących wdrożenia innowacji</p>	<p>1. Wykorzystanie produktu w poszczególnych SKZ w województwie mazowieckim (50 szkół kształcenia zawodowego zadeklaruje wdrożenie produktu)</p> <p>Pomiar: deklaracje szkół dotyczące wdrożenia innowacji</p>
<p>Poinformowanie o produkcie przedstawicieli instytucji prowadzących szkolenia w systemie oświaty</p> <p>Rodzaj mainstreamingu: wertykalny</p> <p>Termin: IV kwartał 2013 – I kwartał 2014</p>	<p>Mazowieckie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli, Ośrodek Rozwoju Edukacji</p>	<p>Przedstawienie efektów wynikających z realizacji zajęć objętych modułem „Trening kompetencji ekonomicznych, finansowych i obywatelskich”.</p> <p>Wykazanie spójności z obowiązującymi strategiami i programami na poziomie kraju.</p> <p>Podjęcie współpracy z Ośrodkiem Rozwoju Edukacji lub Krajowym Ośrodkiem Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej.</p> <p>Pomiar na podstawie: ilości spotkań z przedstawicielami instytucji, deklaracje o włączeniu produktu do oferty szkoleniowej</p>	<p>1. Wyrażenie pozytywnej opinii o produkcie, rekomendacja do włączenia do oferty szkoleniowej dla nauczycieli SKZ.</p> <p>2. Przygotowanie oferty szkoleniowej dla nauczycieli województwa mazowieckiego, dostępnej we wszystkich wydziałach MSCDN.</p> <p>3. Pełnienie funkcji adwokata innowacji na rzecz rozwoju programu kształcenia SKZ (50 szkół kształcenia zawodowego zadeklaruje wdrożenie produktu)</p> <p>Pomiar: ilość otrzymanych listów rekomendacyjnych, ilość wydarzeń organizowanych przez Mazowieckie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli, Ośrodek Rozwoju Edukacji</p>

Trening kompetencji ekonomicznych, finansowych i obywatelskich

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

			podczas których będzie prezentowana innowacja
<p>Poinformowanie o produkcie przedstawicieli instytucji ustalających standardy kształcenia w oświacie</p> <p>Rodzaj mainstreamingu: wertykalny</p> <p>Termin: I - III kwartał 2014</p>	<p>Ministerstwo Edukacji Narodowej, Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej</p>	<p>Przedstawienie efektów wynikających z realizacji zajęć objętych modułem „Trening kompetencji ekonomicznych, finansowych i obywatelskich”.</p> <p>Wykazanie spójności z obowiązującymi strategiami i programami na poziomie kraju.</p> <p>Podjęcie wysiłku, aby przekonać Ministerstwo Edukacji Narodowej do systemowego włączenia w/w modułu do programów nauczania w SKZ i systemowego przygotowania nauczycieli szkół zawodowych do realizacji zajęć z zakresu kompetencji ekonomicznych, finansowych i obywatelskich w powiązaniu z lokalnym rynkiem pracy.</p> <p>Pomiar na podstawie: ilości spotkań z przedstawicielami instytucji, deklaracje o włączeniu produktu do oferty szkolnej.</p>	<p>1. Wyrażenie pozytywnej opinii o produkcie, rekomendacja do włączenia do oferty szkoleniowej dla nauczycieli szkół zawodowych.</p> <p>2. Pełnienie funkcji adwokata innowacji na rzecz rozwoju programu kształcenia szkół zawodowych</p> <p>Pomiar: ilość otrzymanych listów rekomendacyjnych, ilość wydarzeń organizowanych przez MEN i KOWEZIU podczas których będzie prezentowana innowacja</p>
<p>Poinformowanie o produkcie interesariuszy poprzez media</p>	<p>Dyrektorzy szkół zawodowych na terenie województwa mazowieckiego, nauczyciele- wychowawcy w szkołach zawodowych, nauczyciele szkół zawodowych, nauczyciele konsultanci Mazowieckiego Samorządowego</p>	<p>Opublikowanie 10 artykułów promujących projekt w prasie branżowej w województwie mazowieckim</p>	<p>- Przekazanie interesariuszom informacji o innowacji oraz produkcie finalnym wraz z rezultatami fazy testowej.</p> <p>- Wskazanie strony internetowej</p>

Trening kompetencji ekonomicznych, finansowych i obywatelskich

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

<p>Rodzaj mainstreamingu: wertykalny i horyzontalny</p> <p>Termin: IV kwartał 2013 – III kwartał 2014</p>	<p>Centrum Doskonalenia Nauczycieli, przedstawiciele MEN, przedstawiciele ORE, kuratorium oświaty , instytucji rynku pracy (Urzędy pracy), przedstawiciele wydziałów edukacji struktur samorządowych.</p> <p>Przedstawiciele RST województwa Mazowieckiego</p>	<p>Pomiar na podstawie: monitoringu prasy branżowej</p>	<p>promującej projekt, gdzie produkt finalny będzie dostępny.</p> <p>Pomiar: ilość wejść na stronę internetową projektu, ilość pobrań informacji o produkcie.</p>
---	--	---	---

8. Kamienie milowe II etapu projektu

termin	działanie
styczeń 2013	rozpoczęcie procesu rekrutacji nauczycieli do udziału w fazie testowania programu
15 - 17 lutego 2013	szkolenia dla nauczycieli, przygotowujące ich do przeprowadzenia zajęć lekcyjnych dotyczących kompetencji ekonomicznych, finansowych i obywatelskich w powiązaniu z lokalnym rynkiem pracy
luty 2013	tworzenie grup uczniowskich, przeprowadzenie pre-testu wśród uczniów
marzec - maj 2013	Realizacja scenariuszy zajęć lekcyjnych przez nauczycieli
kwiecień - maj 2013	Superwizje grupowe nauczycieli
maj - czerwiec 2013	realizacja podróży po lokalnym rynku pracy
czerwiec 2011	przeprowadzenie post-testu wśród uczniów
lipiec 2013	wizyta studyjna w Anglii nauczycieli uczestniczących w fazie testowania projektu
wrzesień 2013	podsumowanie fazy testowania

9. Analiza ryzyka

Przed przystąpieniem do realizacji projektu, a następnie podczas przeprowadzania „Diagnozy i analizy problemu”, zidentyfikowane zostały potencjalne ryzyka. Prawdopodobieństwo ich wystąpienia oraz ich wpływ na realizację projektu prezentuje poniższa tabela.

Prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka oceniono w skali od 1 do 3. 1 oznacza niskie prawdopodobieństwo wystąpienia danego ryzyka, a 3 prawdopodobieństwo wysokie. Analogiczną skalę zastosowano oceniając wpływ danego ryzyka na realizację projektu: 1 oznacza bardzo mały wpływ na realizację projektu, 3 – wpływ bardzo duży. Iloczyn wartości liczbowych prawdopodobieństwa wystąpienia danego ryzyka i jego wpływu na realizację projektu określa stopień zagrożenia.

Tabela prezentuje też opis działań, które zostaną podjęte w celu uniknięcia wystąpienia sytuacji ryzyka (zapobieganie) oraz w przypadku wystąpienia sytuacji ryzyka (minimalizowanie).

Potencjalne ryzyka	Prawdopodobieństwo wystąpienia	Wpływ na realizację projektu	Stopień zagrożenia	Zarządzanie ryzykiem – działania	Poziom ryzyka
Niezgodność realizacji fazy testowania z przyjętym harmonogramem	2	2	4	Zainicjowanie procesu rekrutacji (kontakt z powiatowymi wydziałami oświaty, dyrektorami szkół) przed planowanym terminem realizacji fazy testowania. Nawiązanie kontaktu z również dyrektorami, którzy współpracowali już z PFDiM w przeszłości.	średnie
Niechęć dyrektorów do przeprowadzenia fazy testowania na terenie szkoły, którą kierują	1	2	2	Nawiązanie współpracy z dyrektorami poprzez kierownictwo powiatowych wydziałów oświaty.	niskie
Problemy ze znalezieniem odpowiedniej liczby nauczycieli	1	2	2	Opracowanie strategii rekrutacji uwzględniającej współpracę z organami prowadzącymi szkół, a następnie z dyrektorami rekomendowanych szkół	niskie

Trening kompetencji ekonomicznych, finansowych i obywatelskich

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Potencjalne ryzyka	Prawdopodobieństwo wystąpienia	Wpływ na realizację projektu	Stopień zagrożenia	Zarządzanie ryzykiem – działania	Poziom ryzyka
Rezygnacja nauczycieli z udziału w projekcie w trakcie jego trwania	3	3	9	Dostosowanie programu szkoleń przygotowujących do potrzeb nauczycieli. Modyfikacja systemu wsparcia dla nauczycieli w fazie testowania (włączenie superwizji indywidualnych).	wysokie
Niska motywacja uczniów do udziału w zajęciach pozalekcyjnych	2	3	6	Przygotowanie nauczycieli do odpowiedniego zmotywowania uczniów podczas szkoleń przygotowujących.	wysokie
Trudności związane z kompetencjami nauczyciela do przygotowania uczniów do realizacji podróży po rynku pracy oraz niski poziom otwartości nauczycieli na innowacyjne formy kształcenia	3	2	6	Realizacja przygotowanego w ramach projektu „Programu doskonalenia nauczycieli”. Modyfikacja jego treści w odniesieniu do pojawiających się potrzeb.	wysokie
Trudności z pozyskiwaniem informacji zwrotnych podczas monitoringu projektu	1	2	2	Promocja projektu na terenie szkół zaangażowanych w realizację projektu w ramach wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczycieli. Zaangażowanie dyrekcji szkół w proces rekrutacji.	niskie
Trudności w zarządzaniu informacją w fazie upowszechniania	2	1	2	Zainicjowanie współpracy z ekspertami i instytucjami odpowiedzialnymi za jakość w systemie edukacji.	niskie
Niechęć użytkowników do uczestnictwa w spotkaniach upowszechniających. Mała ilość szkół zainteresowanych produktem finalnym	2	2	4	Wykorzystanie kontaktów nawiązanych przy realizacji innych projektów oraz w fazie testowania do promocji spotkań upowszechniających oraz do promocji samego produktu. Promocja spotkań upowszechniających w mediach branżowych.	średnie

Trening kompetencji ekonomicznych, finansowych i obywatelskich

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Potencjalne ryzyka	Prawdopodobieństwo wystąpienia	Wpływ na realizację projektu	Stopień zagrożenia	Zarządzanie ryzykiem – działania	Poziom ryzyka
Brak zainteresowania produktem finalnym ze strony instytucji zajmujących się edukacją	2	2	4	Prezentacja analizy eksperckiej uwzględniająca możliwości prawne, organizacyjne i finansowe realizacji programu w szkole po wprowadzonej 1 września 2012 r. reformy kształcenia zawodowego.	średnie

Załącznikiem do niniejszego dokumentu jest wstępna wersja produktu finalnego (opis produktu w: „Element 3 strategii wdrażania projektu innowacyjnego”), na który składają się następujące dokumenty:

- „Program doskonalenia nauczycieli”
- scenariusze lekcji,
- poradnik dla nauczycieli: „Prowadzenie grupy”,
- Poradnik dla nauczycieli „Animacja podróży po lokalnym rynku pracy” zawierający scenariusz realizacji podróży po lokalnym rynku pracy.

Ponadto załączono następujące dokumenty, o których mowa w niniejszym dokumencie:

- „Rekomendacja organu prowadzącego do udziału szkoły w projekcie” (załącznik 4.1),
- „Formularz rekrutacyjny dla szkół przystępujących do projektu” (załącznik 4.2),
- „Informacja o nauczycielu przystępującym do projektu” (załącznik 4.3),
- Wzór ankiety dotyczącej uczniów przystępujących do projektu (załącznik 4.4),
- Sprawozdanie nauczyciela z udziału w fazie testowania projektu (załącznik 4.5),
- Sprawozdanie uczniów z realizacji podróży po rynku pracy realizowanej w ramach projektu (4.6).

Warszawa, 15 stycznia 2013 roku